

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium

Teie: 2-1/4368-1

Meie: 30.01.2026 nr 1.1-7/9-2

Töövaidluskomisjonide seisukoht töövaidluse lahendamise seaduse väljatöötamiskavatsusele

1. Töövaidluskomisjoni (TVK) juhatajate hindamise, värbamise, sisseelamise ja TVK töö kvaliteedi tagamisega seonduvaid murekohad

VTK punktis 1 toodud teemaga peaks kiirelt edasi minema, kuivõrd atesteerimine seisab pooltel juhatajatest 2026 kevadel ees. MKM on andnud mõista, et atesteerimist 2026 ei korraldata. Võimalusel lisada TVK juhatajate hindamise, värbamise, sisseelamise ja TVK töö kvaliteedi hindamisega seotud teemapunktid juba töösolevasse TvLSi eelnõusse.

TVK juhatajad pooldavad kehtival kujul atesteerimise kaotamist, kuna see ei anna usaldusväärset pilti juhataja igapäevasest töö kvaliteedist ning tugineb sageli ebakohastele eeldustele.

Samas kohtusüsteemi hindamismudeleid ei saa TVK-le üle kanda, sest TVK otsuseid ei vaidlustata ega tühistata, kohtumenetlus algab alati uuesti ning otsusega mittenõustumine ei tähenda ebaõiget otsust. Kohtus algab menetlus uuesti ning menetlusosalistel on õigus esitada täiendavaid tõendeid ning seisukohti.

Alustavatele TVK juhatajatele tuleks tagada mentor ja selge sisseelamisprogramm, kusjuures mentorlus peab olema tasustatud. Kohtute noorkohtuniku süsteemi ja pika katseaja loogika ei ole TVK juhatajate puhul põhjendatud, kuna TVK-l puudub kohtusüsteemile omane pädevushierarhia ja sellega seotud sisuline tagasisideliin. Noorkohtunikud saavad oma tööle vahetut ja erialaselt pädevat tagasisidet kõrgema astme kohtutelt nende lahendite vaidlustamise kaudu. TVK menetluses sellist hierarhilist kontrolli ega valdkonnasisest kõrgema pädevusega hindajat ei ole.

Oluline on luua sisuline ja regulaarne koolitussüsteem (eriti seadusemuudatuste ja praktika ühtlustamise osas) ning tagasisidestamise mehhanism, mis toetab juhatajate arengut.

TVK juhatajate värbamisel on viimasel konkursil kasutatud mitmekesist hindamismudelit, sh dokumentide vooru, kaasuse lahendamist, vestlust, isiksuseomaduste hindamise teste ning soovitajate tagasisidet.

TVK leiab, et VTK p-ga 1 on võimalik edasi liikuda, kuid see vajab teatud punktides muudatusi ja täiendusi. Vajadusel oleme valmis oma seisukohti avama 13. veebruaril 2026 kohtumisel MKM-ga.

2. Tööõnnetusest, kutsehaigusest või tööst põhjustatud haigusest tingitud tervisekahjustuse, kehavigastuse või surma põhjustamisega tekitatud kahju hüvitamise vaidluste lahendamine TVK-s

VTK p 2 vajab enam arutelu ja sisulist mõjuanalüüsi. Eeskätt tekib küsimus, miks soovitakse nimetatud nõudeid TVK pädevusse lisada ning millised asjaolud on seaduse rakendamise ajal sellist muudatust tinginud. Samuti ei ole selgitatud, millist mõju avaldaks kavandatav muudatus erinevatele mõjutatud isikutele, sh TVK-le kui vaidlusi lahendavale organile.

Nimetatud nõudeid ei ole võimalik ega põhjendatud lahendada töövaidluskomisjonis, kuna need ei sobitu TVK

lihtsustatud ja kiire menetlusmudeliga. Tegemist on sisuliselt kõige keerukamate tööga seotud vaidlustega, mis eeldavad ulatuslikku tõendamist, põhjusliku seose hindamist, eriteadmisi ning reeglina ka meditsiinilisi ekspertiise. TVK menetluses puuduvad selleks vajalikud menetluslikud instrumendid (sh ekspertiisi määramise võimalus, eelmenetlus, tõendite kogumine komisjoni poolt), mistõttu tekib reaalne oht, et lahendid põhinevad ebapiisaval faktilisel alusel.

Tööõnnetusest tekitatud kahju

Isegi olukorras, kus Tööinspeksioon on tuvastanud tööõnnetuse, on tööandjal õigus seda vaidlustada. Kui tööõnnetusest tulenevad kahju hüvitamise nõuded tuua TVK pädevusse, tekib praktikas olukord, kus koos kahjunõudega vaidlustatakse vastuväitena ka tööõnnetuse toimumine ise. Sellega liigub sisuliselt haldusakti vaidlustamine TVK menetlusse. See eeldaks komisjonilt tööõnnetuse asjaolude täielikku väljaselgitamist, sh kas tegu oli tööülesande täitmisega, kes vastutab rikkumise eest, kas õnnetus toimus tööajal ja -kohas ning kas esineb põhjuslik seos konkreetse õnnetuse ja tervisekahjustuse vahel. Selliste asjaolude tuvastamine eeldab sageli paikvaatust, eriarsti arvamusi ja ekspertiise. Menetlused on seetõttu pikaajalised ning nõuded mahukad, mistõttu ei sobitu need TVK lihtmenetluse raamidesse.

Kutsehaigusest tekitatud kahju

Kutsehaigus kujuneb reeglina pika aja jooksul ning hõlmab sageli mitme tööandja vastutust, erinevaid töökeskkondi ja erineva intensiivsusega riskitegureid. Vastutuse jaotamine sellistes olukordades on keerukas ja aeganõudev. Kutsehaiguse puhul on meditsiiniline ekspertiis vältimatu, et hinnata ohutegurite kestust ja intensiivsust ning tuvastada põhjuslik seos haiguse ja konkreetse töökeskkonna vahel. TVK menetlus ei võimalda ekspertiiside läbiviimist ning nende lubamine kaotaks komisjoni menetluse põhieesmärgi – kiiruse ja lihtsuse. Lisaks on vastava valdkonna ekspertiise piiratud hulgal, mistõttu venivad ka kohtumenetlused sageli põhjendatult pikaks. Arvestades, et TVK ise tõendeid ei kogu, tekib töötajal tõsine raskus ajalooliste töökeskkonna andmete, töötervishoiu dokumentide ja varasemate tervisekontrollide hankimisel lühikese menetlusaja jooksul. See suurendab riski, et lahend tehakse ebapiisava faktilise aluse pinnalt ning töötaja õigused jäävad sisuliselt kaitseta.

Tööst põhjustatud haigusest tingitud tervisekahju ja kehavigastusest tekitatud kahju

Ka nende nõuete puhul on tegemist kõrge tõendamiskoormisega vaidlustega, kus tuleb hinnata, kas haigus või kehavigastus on põhjustatud tööülesannete täitmisest või isiklikest asjaoludest ning kas esineb põhjuslik seos töö ja kahju vahel. See eeldab eksperdi hinnangut ning alternatiivsete põhjuste välistamist. Vaidluste keerukus ja ekspertiisivajadus ei sobitu TVK kiire ja lihtsustatud menetlusmudeliga.

Surma põhjustamisega tekitatud kahju

Surmajuhtumitega seotud vaidlused on oma olemuselt eriti keerukad ja kaalult rasked. Nendes vaidlustes on mõjutatud mitmed isikud (pärijad, ülalpeetavad) ning nõuded võivad hõlmata tulevikukahju aastakümneteks. Sellised vaidlused eeldavad põhjalikku tõendamist ja menetluslike garantiisid, mistõttu on põhjendatud, et need jäävad maakohtu pädevusse.

Lisaks võivad kõik nimetatud nõuded olla oma õiguslikult iseloomult nii lepingulised kui ka lepinguvälised kahjunõuded. TVK pädevus ei hõlma deliktiõiguslikul alusel esitatud kahju hüvitamise nõudeid ning neid ei ole võimalik ega lubatav ka seadusandlikult TVK pädevusse anda.

Kohtumenetlus pakub nende vaidluste lahendamiseks oluliselt tugevamaid menetluslikke garantiisid, sealhulgas kohtu aktiivset rolli, tõendamiskoormuse tasakaalustamist, riigi õigusabi ja menetlusabi võimalust, ekspertiiside määramist ning menetluskulude hüvitamist. Seetõttu on kohtumenetlus just nende nõuete puhul töötaja õiguste kaitseks sobivam kui TVK menetlus. Väide, et töötajad loobuvad kohtusse pöördumisest üksnes menetluse kestuse tõttu, on ebamäärane ning vastava väite toetuseks ei ole esitatud analüüsi. Samuti ei ole realistlik eeldada, et selliseid vaidlusi oleks võimalik lahendada TvLS-s sätestatud tähtaegade jooksul.

Oluline on rõhutada, et nimetatud nõuete TVK pädevusse toomise kohta puudub sisuline mõjuanalüüs. Analüüsimate on, kui palju selliseid vaidlusi reaalselt lisanduks, milline oleks mõju TVK töökoormusele, menetlustähtaegade järgimisele ning teiste, lihtsamate töövaidluste lahendamise kiirusele. Samuti ei ole hinnatud mõju töötajatele ja tööandjatele ega seda, kas tegelik õiguskaitse paraneks või hoopis halveneks. Hindamata on ka, milliseid täiendavaid instrumente oleks sellisel juhul vaja TvLS regulatsiooni luua, sh kuidas toimuks menetlusabi ja riigi õigusabi rakendamine ning kulude hüvitamine.

Täiendavalt tuleb arvestada, et TVK töökoormus on juba praegu suur ning kehtiva regulatsiooni ebaselgus TVK pädevuse piiride osas ei võimalda selgelt hinnata, kui laiahaardeliseks TVK pädevus kavandatavate muudatuste tulemusel kujuneks. Sellises olukorras on keeruline prognoosida uute vaidlusliikide lisamise koondmõju TVK

töökorraldusele ja menetluste kestusele.

Samas vajab TVK kehtiv pädevus selgemat ja täpsemat määratlemist. Praktikas tekitab ebaselgust näiteks see, millisel hetkel algavad töölepingu seaduse mõttes töölepingu eelsed läbirääkimised ning millised nendest tulenevad vaidlused kuuluvad TVK pädevusse. Seaduse eelnõus oleks vajalik see mõiste sisuliselt lahti kirjutada, sh täpsustada, kas ja millises ulatuses hõlmavad lepingueelsed läbirääkimised ka tööle kandideerimist, värbamisprotsessi ning tööandja ja kandidaadi vahelist suhtlust enne töölepingu sõlmimist, sealhulgas võimalikke ebavõrdse kohtlemise vaidlusi.

Lisaks tuleb arvestada Euroopa Liidu palgalõhe direktiivist tulenevate uute nõuetega, mille osas on TVK-I juba pädevus ning tööalasest Euroopa Liidu õiguse rikkumisest teavitaja kaitse seaduse rakendamisest tulenevate võimalike vaidlustega. Need vaidlused on oma olemuselt faktiliselt ja õiguslikult keerukad ning toovad vältimatult kaasa vaidluste arvu ja keerukuse kasvu ning suurendavad TVK juhatajate töökoormust. Ka nende muudatuste osas puudub mõjuanalüüs, hinnatud ei ole vaidluste arvu kasvu, koolitusvajadust ega ressursside piisavust. Seaduse eelnõus tuleks seetõttu selgelt ja üheselt määratleda, millised konkreetset nõuded ja vaidluseliigid kuuluvad TVK pädevusse ning millised mitte, et vältida õigusselguse puudumist, pädevusvaidlusi ja põhjendamatuid ootusi menetlusosaliste seas.

Vajadusel saame seisukohti rohkem avada 13. veebruaril 2026 kohtumisel MKM-ga.

Lugupidamisega

Töövaidluskomisjonide juhatajate nimel
Heli Laidro
Töövaidluskomisjoni juha